

Управлінська діяльність директора школи у дослідно-експериментальній роботі навчального закладу

Розглядаються окремі теоретичні аспекти управління дослідно-експериментальною роботою в діяльності директора школи; подається змістова характеристика етапів педагогічного експерименту.

Ключові слова: управління, інновації, дослідницька діяльність, модель управління, етапи дослідження.

Lutsiuk A. M. Headmaster's Management Activities Concerning the Experimental Work in Educational Institutions.

Some theoretical aspects of experimental work management in activity of the headmaster are considered. The substantial characteristic of stages of pedagogical experiment is given.

Key words: management, innovations, research activity, model of management, stages of research.

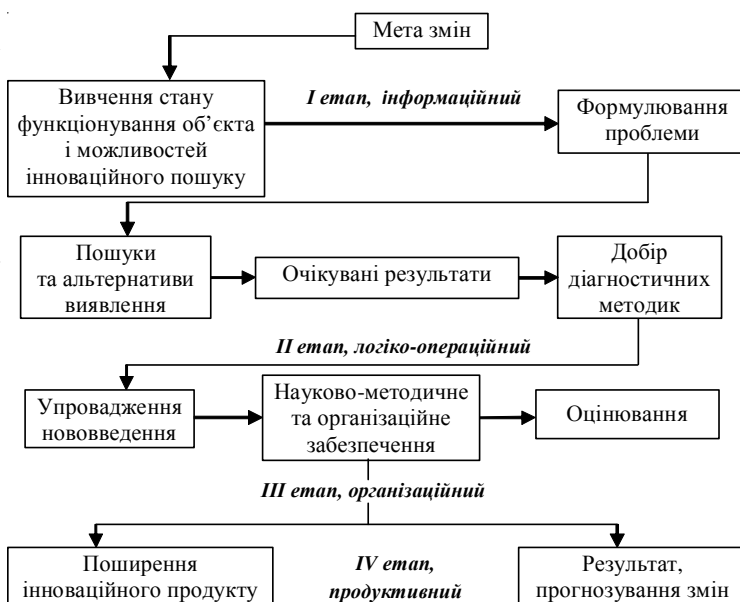
Постановка проблеми. Модернізація сучасної національної школи відповідно до європейських стандартів потребує позитивних змін у якості результатів педагогічного процесу. Традиційний зміст навчання і виховання сьогодні вступає в протиріччя з новими завданнями, умовами роботи, потребами суспільства. Інноваційна діяльність навчального закладу через здійснення дослідно-експериментальної роботи сприяє оновленню освітнього середовища, у якому формуються життєві компетентності особистості, громадянина і патріота. У реалізації цього актуального завдання чимала роль відводиться директору школи. Він не може лишатись консервативним виконавцем інструкцій, а мусить бути творчим керівником із високим рівнем інноваційної культури.

Аналіз публікацій і досліджень. Основною формою інноваційної освітньої діяльності в навчальних закладах є дослідно-експериментальна робота, яка регламентується відповідною нормативно-правовою базою [9, 11]. Проблеми управління експериментальною діяльністю досліджують Л. М. Ващенко, Л. І. Даниленко, О. Г. Козлова, П. Г. Лузан, О. І. Мармаза, І. П. Підласий та інші. На думку вчених, управління експериментальною діяльністю у системі шкільної освіти є одним із суттєвих об'єктів внутрішкільного управління і потребує нових підходів до такої діяльності.

Мета статті: розглянути технологію управлінської діяльності директора школи в організації й проведенні дослідно-експериментальної роботи у навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. В умовах оновлення вітчизняної освіти важливе значення має експериментальна педагогічна діяльність, яка дозволяє перевірити нові ідеї, підходи, технології системи шкільної освіти і забезпечити таким чином інноваційний розвиток освітньої сфери. Нижченаведена структура розкриває особливості змісту і логічну послідовність управління щодо введення інновацій.

Структура процесу управління нововведеннями

Сучасна школа характеризується запровадженням нових педагогічних систем, технологій, які реалізуються через педагогічний експеримент. Така практика представлена в сучасній науці як дослідницька діяльність, що розгортається у природних або штучно створених педагогічних умовах і спрямована на перевірку висунутої гіпотези. Результатом такого експерименту є нове знання, що включає виділення факторів, які впливають на позитивні зміни у навчально-виховному процесі школи.

Саме директор школи створює умови для експериментальної діяльності через організаційно-управлінське забезпечення. А це кадрові, фінансові, інформаційні, технологічні ресурси; сприятлива соціально-психологічна атмосфера, готовність учителя до інноваційної діяльності, подолання опору змінам. Для координації внутрішньошкільного експерименту при можливості вводиться посада заступника директора школи з науково-методичної роботи.

Цю проблему ґрунтовно розкрито у науково-методичному посібнику за редакцією Л. І. Даниленко «Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект» [7].

Рівень готовності вчителя до інноваційної діяльності вчені розглядають як особливий особистісний стан. Л. М. Ващенко вважає, що ефективність управління дослідно-експериментальним процесом значною мірою залежить від інноваційної суб'єктивності педагога, прагнення його до змін, творчості, емоційно-оцінного ставлення до нового [1].

Певні труднощі при проведенні дослідно-експериментальної роботи мають психологічний характер. Доросла людина починає інноваційну діяльність зі змішаними почуттями надії, очікувань і небезпеки, навіть страху. Тому що, з одного боку, вона намагається досягти певних життєво необхідних цілей, внести позитивні зміни у своє життя, роботу, соціальне становище, а в нашому випадку стати дослідником, експериментатором. Таким чином, у неї виникає страх перед взятою на себе відповідальністю за дослідно-експериментальну роботу: звичка до сталого стилю життя вступає в протиріччя з неминучими змінами, які продиктовані відкриттям експерименту в школі. Дорослу людину, тобто вчителя, турбують сумніви у своїх здібностях до навчання, страх, що проявляється «неграмотність», невміння вчитися, що порівняння з іншими, хто навчається, буде не на її користь. Кожний із власного досвіду знає, що зовсім не подобається в чужих очах бути гіршим, ніж хотілося б. У деяких дорослих людей викликає почуття дискомфорту сама ідея повернення у «шкільні стіни», «школярство». Ці протиріччя має усувати психологічна служба школи.

Саме тому директор школи повинен розглядати проблему готовності вчителя до експериментальної діяльності як одне із першочергових завдань суб'єктів внутрішкільного управління. До цього відносяться: мотивація вчителя на пошук нового, розвиток його творчого потенціалу, забезпечення випереджувального навчання педагогічного персоналу, стимулювання інноваційної діяльності

(морально і матеріально), створення системи консультативної допомоги тим, хто займається інноваційною діяльністю і забезпечує системні якісні зміни в навчальному закладі.

Однак практика управління переконує, що окремі керівники недооцінюють значення системи підготовки вчителя до дослідно-експериментальної діяльності. Відсутні сприятливі умови для інноваційної роботи, підтримка ініціатив учителя.

Ми пропонуємо такі головні критерії готовності вчителя до інноваційної діяльності:

- а) компетентність – професійна, технологічна, інформаційна;
- б) експертна комунікативна культура;
- в) рефлексія;
- г) автодидактика;
- г) креативність;
- д) особистісні якості – вольові зусилля, наполегливість, здатність до ризику, цілеспрямованість.

В. О. Сухомлинський місію керівника вбачав у тому, щоб зробити кожного вчителя вдумливим, допитливим дослідником. «Якщо ви хочете, – підкреслював видатний український педагог у праці «Розмова з молодим директором», – щоб педагогічна робота приносила вчителю радість, щоб повсякденне проведення уроків не перетворилося в нудну, одноманітну повинність, ведіть кожного вчителя на щасливу стежинку дослідження. Майстром педагогічної праці стає звичайно той, хто відчув себе дослідником» [10, 471]. Одночасно він застерігав, що мова йде не про науково-дослідницьку роботу, коли вивчення фактів приводить до наукових узагальнень, а про дослідження проблем, які розв'язані педагогічною наукою, але щоразу відкриваються по-новому перед творчо працюючим учителем, як посередником між теорією і практикою.

Висновки. Таким чином, ефективність управління експериментальною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах залежить від здатності керівника глибоко знати як природу управлінської діяльності, так і особливості організації та проведення педагогічного експерименту в системі шкільної освіти.

Література

1. Ващенко Л. М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону : монографія [Текст] / Л. М. Ващенко. – К. : Видав. об'єднання «Тираж», 2005. – 380 с.
2. Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія [Текст] / Л. І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2004. – 358 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник [Текст] / І. М. Дичківська. – 2-ге вид., доповн. – К. : Академвидав, 2012. – 352 с.
4. Лузан П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень : навч. посібн. [Текст] / П. Г. Лузан, І. В. Сопівник, С. В. Виговська ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – 2-ге вид., доповн. – К. : НАККіМ, 2010. – 270 с. – Бібліогр.: 100 назв.
5. Луцюк А. М. Досягнення і проблеми в організації дослідно-експериментальної роботи регіонального рівня [Текст] / А. М. Луцюк // Організація дослідно-експериментальної роботи в навчальних закладах області : матеріали проблемного семінару : зб. наук. пр. – Луцьк : ВІППО, 2011. – С. 14–24.
6. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом [Текст] / О. І. Мармаза. – Х. : Основа, 2004. – 240 с.
7. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект : наук.-метод. посібн. / за ред. Л. Даниленко [Текст]. – К. : Логос, 2001. – 185 с.
8. Підласий І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проектів [Текст] / І. П. Підласий. – К. : Україна, 1998. – 346 с.
9. Про внесення змін до Положення про експериментальний навчальний заклад [Текст] : наказ МОН України від 23.11.2009 № 1054 // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 100. – С. 65–70.
10. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором [Текст] // Вибр. твори : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1976–1977. – Т. 4. – С. 393–626.
11. Наказ МОН України від 31.03.2015 № 380 «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0/eada/gov/ua/laws/z0401-15>